

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt X. (a) Gregorius IX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

dicis, recogniti, & castigati à Guillelmo Sirleto; tum quia in eodem libro epistolâ antecedenti rescripsit Innocentius III. Episcopo Oxomensi pro restituendis Canonis regularibus in ipsa Ecclesia: unde statim de clericis concubinariis ipsius dicebat ab Episcopo Oxomensi consultus in præsentî epistola rescribit. De Oxomensi Ecclesia jam nonnulla notavi in cap. de hoc, de simonia.

(b) *Nec accusator.* Cap. ad nostram 21. de iur. iur. cap. 3. de testibus cogendis, cap. 3. de eo qui cognovit consanguin. cap. manifesta, cum sequent. 2. q. 1. cap. evidentiâ; ubi dicemus, de accusat.

(c) *Fama.* Cui, aut rûmori non temerè credendum est, cap. 2. hoc tit. cap. 6. de fide instrum. cap. 5. de eo qui cognovit. Alioquin, inquit Quintilianus, fratre inimicorum falsa vulgantium sepe

fama noceret etiam innocentibus; fama sepe numero malignitas inuicem, credulus incrementum dat. Fama igitur notorium non facit, sed ut scriptum est in cap. intellectu 33. de iur. iur. quasi notorium.

(d) *Testimonii, sed testibus.* Verba sunt textus in l. 3. §. idem Droni ff. de testibus, cap. 2. qui matrimonium accusare. Cicero pro Posthumo ait, iisdem testibus inquam, & quidem non productis, sed dictis testium recitatis, quasi præjudicata res ad has causas deferatur. Tacitus lib. de Oratoribus, ibi: Testimonium in iudicio publicis, non absentes, nec per tabellam dare, sed coram, & per presentes. Differentiam inter testes, & testimonia jam exposui in cap. 1. de testibus.

(e) *Purgationem.* De Deo volente agemus in cap. 1. de purgat. cano.

CAPVT IX.

Idem (a) Pistorien. Episcopo.

A Nobis tua fraternitas requisivit, utrum ab aliis decimas exigere debeas, qui possessiones dant, vel recipiunt ad affectum, cum alii se contentur per alios exculare, quominus cogantur ad decimas persolvendas: quid etiam sit de mulieribus in Episcopatu tuo presbyteris in capellis sub conversationis specie cohabitantibus, faciendum, unde infamia irrogatur ordini clericorum. Cum igitur quilibet decimas solvere teneatur, nisi à præstatione ipsarum specialiter sit exemptus, fraternitati tuæ duximus respondendum, quod à dantibus possessiones, & accipientibus ad affectum, de fructibus, quos percipiunt, decimæ sunt solvendæ, nisi ab eis aliquid ostendatur, quare ab hæc iustmodi sint immunes. Cum clericis quoque non permittas mulierculas habitare, nisi fortè de illis personis existant, in quibus naturale scdus nihil permittit scævi criminis æstimari. Datum Lateran. 3. Non. Decembris.

NOTÆ.

(a) *Pistoriensis.* Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc tit. cap. 2. & in cap. à nobis, de decimis, ubi extat alia pars hujus Decretalis. Pistoriensis civitas perantiqua est Etruriæ, ad radices Alpium, in plano, fertillique solo sita patet, lata, amœna, omnium fructuum genere abundans quâ Florentiam iur: ejus

meminerunt Plautus, Sallustius, Plinius, & Marcellinus congesti ab Vghellio tom. 3. Ital. sacr. fol. 352. à quo inter primas Etruriæ civitates, quæ Christianam fidem susceperunt, ut prima recensetur: ejus Præfulum catalogum ipse refert. Sophrido ejus Episcopo, cujus gesta refert Vghellius num. 23. nulla est præsens decretalis, quam restituo ex epistolis Innoc. Colonia editis, fol. 467. & eam exposui supra in cap. 1.

CAPVT X.

(a) Gregorius IX.

Questum est de clericis in fornicationem prolapsis, si eorum sit officiû priusquam penituerint audiendum. Verum etsi quemlibet pro mortali peccato, quoad seipsum constet esse (b) suspensum, non debet tamen in officiis evitari: quia quantum ad alios, etiam in casu proposito suspensus non est; (c) nisi peccatum hujusmodi sit (d) notorium per sententiam, seu confessionem factam in iure, aut per evidentiâ rei, quæ tergiversatione aliqua celari non possit.

NOTÆ.

(a) *Gregorius IX.* A quibus tamen consultus non constat: forsitan motu proprio præ-

sentem edidit constitutionem, ut de ipso Gregorio jam sæpe sapinus notavi in hoc opere.

(b) *Suspensus.* Non tamen inde inferas, peccatum mortale esse censuram, quia peccatum nequa-

nequaquam habet rationem censuræ, aut pœnæ, ut considerat Vazquez *tom. 2. in 3. part. de excommunic. dub. 1. num. 7.* licet per illud peccator privetur percèptione sacramentorum, & amittat fidelium communicationem, quæ per charitatem fit, *cap. moneat. 15. q. 1.* Unde non est audiendus Joannes Major *in 4. dist. 18. q. 2.* qui sequutus Glossam *in cap. si quem, verbo Non tantum, de sent. excom.* existimavit, omne peccatum mortale, per quod peccator à percèptione sacramentorum repellitur, minorem excommunicationem esse; quem doctè refellunt Covar. *in cap. alma mater. in princip. num. 5.* Gibalinus *de censur. disquisit. 2. q. 2. num. 8.*

(c) *Nisi peccatum*] Ex his verbis deducunt Covar. *in Clement. si furiosus, p. 1. §. 1. num. 5.* Navarrus *in Manuali cap. 25. num. 76.* & *cap. 27. num. 154.* & *consil. 17. de clerico excom. num. 2.* clericos concubinarios notorios esse ab officio, & beneficio suspensos ipso jure; pro quibus etiam faciunt caput *si qui sunt, 28. dist. caput nullus, caput præter, 32. dist. caput sacerdotes, 30. dist. caput si quis amodo, 81. dist. & declaratio Cardin. ad Trident. sess. 25. de reform. cap. 14. ibi: Clerici concubinarii notorii sunt etiam hodie ipso jure à divinis suspensi, prout in veteri jure sunt.* Sed adhuc contrariam docuerunt Suarez *de censur. disput. 38. sect. 3. num. 32.* Valens *de beneficiis lib. 1. tit. 23.* Gibalinus *de irregul. cap. 3. q. 4. cons. 7.* & *de censur. disquisit. 7. q. 1. cons. 35.* & *in synopsi, verbo Concubinarii;* qui rectè distinguunt inter suspensionem quoad alios tanquam censuram, ita ut quoad alios non sit suspensus clericus, nisi crimen sit publicum per sententiam, aut confessionem in judicio: aut ita notum, ut ulla tergiversatione celari non possit, & tunc suspensus sit quoad alios eodem modo, ac quando peccatum est occultum, suspensus est quoad se, videlicet ratione peccati mortalis, non autem ratione censuræ; unde etiam post notorietatem celebrando non efficitur irregularis. Gibalinus *d. cap. 3. q. 4.* Guierrez *lib. 2. canonic. cap. 7. num. 86.* qui hoc facilius admittunt post Tridentinum *sess. 24. de reform. cap. 14.* cum nulla imponatur suspensio ipso facto.

(d) *Notorietas per sententiam.*] Sententia enim inducit notorietatem, ut docet Alciat. *de præsumptionibus in præludis, 2. p. num. 16.* Covar. *lib. 3. var. cap. 3. num. 2.* Innoc. Cronius *in parat. ad eund. tit. quod valet ad infamiam, ad notorietatem criminis, vel nobilitatis, & ad multos effectus, qui afferuntur ab Auctoribus, quos laudat Menochius lib. 1. de præsumpt. q. 67.* Salcedus *in addition. ad Bernard. in Diaz in præxi criminali, cap. 97.* Barbosa *in remis. ad Trident. sess. 24. de reform. cap. 8.* noster Solorzano *polit. lib. 3. cap. 29. prope finem, ubi alios, & se refert in opere Latino.* Ratio verò ex eo principio descendit, quoniam post rem judicatam, amplius in dubium vocari non potest, quod decissum fuit, nec ab illo iterum quæri.

COMMENTARIUM.

4. Sacerdotis concubinam habentis Missam, sicut divina officia audire, nefas olim fuisse, adjuncta excommunicationis pœnâ, si quis illis interesse ausus fuisset, constat ex Synodo Romanâ sub Nicolao II. *can. 3. ibi: De nullis Missam audiat presbyteri, quem scit concubinam indu-*

buanter habere. Extat apud Gratianum *in cap. nullus 32. dist.* quam sanctionem non modò confirmavit Innoc. II. in Synodo Romana, *can. 5.* sed ab aliis summis quoque Romanæ Ecclesiæ Prætulibus editam esse perspicuè testatur illis verbis; *Prædecessorum nostrorum Gregorii VII. Urbani, & Paschali Romanorum Pontificum vestigiis inhaerentes, præcipimus, ut nullus Missas eorum audiat, quos uxores, vel concubinas habere cognoverit.* Simile est illud Urbani II. testimonium *epist. ad L. presbyterum, ibi: Prædecessores nostri Nicolau, & Gregorius, à Missis sacerdotum, quos tales reverà esse constiterit, fideles abstinere decreverunt, ut & peccandi licentiam eorum auferrent, & hujusmodi ad digna poenitentia lamenta revocarent.* Concilium Pictaviense *can. 9.* relatum *in cap. 2. in collect. sub hoc tit. & in epist. canon. Hadriani, can. 25. ibi: Ut nullus Presbyter, Diaconus, Subdiaconus concubinam habeat, sed nec aliam feminam unde mala suspicio habeatur, in una domo secum teneat: Et quicumque sacerdotum, sive per pecuniam ordinatorum Missam scienter audierint, excommunicationi subiacere debent.* Gregorius VII. qui hujus prohibitionis auctor laudatur ab Anselmo *epist. ad Willelmum Abbatem Hirsaugimonsensem, Italis & Theutonibus relictis, de presbyteris concubinariis ait: Si in peccato perseverare maluerint, eorum officium audire vestram nemo præsumat.* Sed cum Nicolaus contrarium decrevisset *in cap. ult. 15. q. ult. ideo Lucius III. in cap. vestra, & Gregorius IX. in hoc textu, pro conciliatione dictorum canonum statuerunt, ut si notorium crimen sit, ita ut nullâ tergiversatione celari possit, talis publicus concubinarius vitandus sit, quia dum populus ab eo abstinet, & ipsi, & aliis aufertur peccandi licentia; & interit nec ab eo divina mysteria audienda, nec sacramenta recipienda sunt, nisi in casu necessitatis, cap. præter, §. ad hoc, 32. dist. Si verò occultum est crimen ejus, & nulla condemnatio, vel accusatio præcessit, licet aliqua percrebnerit fama, hoc non impedit quominus fideles & sacra audiant, & sacramenta ab eo percipiant, licet talis sacerdos, quia quoad se est suspensus, celebrando graviter peccet; quo casu exaudiendus est Nicolaus *in dict. cap. ult.* docuerunt plures congesti à Luna & Arellano *lib. 3. singul. anctorum. l. in fine: nisi dicamus cum Tilmanno Bredeimbathio lib. 1. antiperap. cap. 6.* pro diversitate temporum, quoad sacramenta recipienda à peccatoribus diversam fuisse Ecclesiæ disciplinam. D. Augustinus *serm. 50. in Quinquages. & cap. 2. de fide & oper. & epist. 166. contra Donatistas, à malis posse suscipi sacramenta docet, dum eos tolerat Ecclesiæ; nec ab utrumque ministrandorum sacramentorum excludit Nicolaus primus in dicto cap. nulli: & Alexand. in 2. cap. præter, 32. dist. ad confundendos, & rubore suffundendos peccatores, ab illis non esse recipienda sacramenta, nec illorum Missas esse audiendas, sancivit: postea in Concilio Constantiensi, quia Wiclefusus officio cadere existimavit eos, qui in peccata prolebantur, atamen diffinitum fuit, peccatum usum sacerdotii non privare, & meritò, nam certum est, malum sacerdotem æquè efficaciter sacrificare quam sanctum, cum actio sacrificandi non pendeat ex ministri qualitate. D. Thomas *3. p. q. 82. art. 6.* Bellarmin. *lib. 1. de sacram. in genere, cap. 26.* Theophilus Raynaudus *tom. 16.***

tom. 16. in heterocl. sacr. cap. 1. punct. 1. Malus sacerdos, ut pulchre tradit Isidorus Pelusiota lib. 7. epist. 34. se habet ut corvus, qui Elia eficas afferebat; aut canalis, qui eandem aquam transmittit, etiam si non sit argenteus, sed lapideus, vel latericius; quæ est S. Augustini comparatio tract. 5. in Joannem; vel juxta Nazianzenum orat. de baptismo, ut sigillum ferreum, quod non minus imaginem Regiam insculpit quam si sit aureum. Similia exempla feminis in agricola, luminis, vel cerei accensi, tradunt D. August.

lib. 3. de baptismo. cap. 10. & lib. 4. cap. 11. & contra Cresconium cap. 8. Nicolaus ad consule. Bulgar. cap. 11. & firmatur celebri casu relato in vitis Patrum lib. 5. libel. 9. num. 11. Et etiam sacerdotem non esse spernendum, constat ex D. Cypriano epist. 65. ibi: Cum leprosum emundasset, dixit illi: Vade, & monstra te sacerdoti, & offer donum humilitate ea, quæ nos quoque esse humiles docuit. Sacerdotem adhuc appellabat, quem sciebat etiam sacrilegum. Illustrat Novatium in Agno Eucharist. cap. 90. excursu 56.

TITULUS III. De Clericis conjugatis.

CAPVT I.

(a) Alexand. III.

SI qui clericorum infra Subdiaconatum acceperint uxores, ipsos ad relinquenda beneficia ecclesiastica, & retinendas uxores distractione ecclesiastica compellatis. Sed si in Subdiaconatu, & aliis superioribus ordinibus uxorem accipisse noscuntur, eos uxores dimittere, & penitentiam agere de commissio, per suspensionis, & (c) excommunicationis sententiam compellere procuretis.

NOTÆ.

(a) **A**lexander III. Ita etiam legitur in cap. 1. hoc tit. in prima collectione, ubi additur pars capituli sicut in extirpanda; quibus innuitur in præfati referri partem textus in cap. sicut 4. supra in proximo, ubi integram ejus retuli, prout reperitur in ipso Concilio Lateran. seu post illud, p. 18. cap. 2.

(b) **Beneficia.** Quæ vacant ipso jure, nisi matrimonium nullum sit, quia tunc desideratur Judicis sententia, Marini lib. 1. refol. cap. 60.

(c) **Excommunicationis.** Ut in cap. 3. de except. in 5. compit.

COMMENTARIUM.

Conclusio, quæ communiter ex hoc textu deducitur, sic se habet: Matrimonium à clericis in minoribus gradibus constitutum valet; à Subdiaconis vero, & supra celebratum, nullum est. Probat eam textus in can. 27. Apost. ibi: In nuptiis autem, qui ad clerum proventi sunt, precipimus ut si voluerint, uxores accipiant; sed leutores, cantoresque tantummodo. Qui canon citatur à Patribus sextæ Synodi can. 6. & refertur à Gratiano in cap. si quis, 32. dist. D. Clemens epist. 2. ad Jacobum fratrem, & lib. 6. consue. cap. 17. Concil. Neocæsar. can. 1. ibi: Presbyter si uxorem duxerit, ordine suo moveatur. Eecan. 7. quæritant PP. Concil. Mogunt. 2. sub Rabano, can. 19. Patil. 3. can. 35. Romanum 2. sub Sylvestro can. 19. ibi: Nemo presbyter à die oneris

presbyterii sumat conjugium, & si quis neglecto fuerit, 12. annis eum decimus privari honore. Et in cap. si quis, 37. dist. cap. quia tua, & si quis verò 12. q. 1. Eugenius II. decret. 2. Præcipimus observari, ut qui in ordine Subdiaconatus, aut supra uxorem duxerint, aut concubinas habuerint, officio Ecclesiastico, & beneficio careant. Zacharias I. epist. 1. ad Bonifat. Concil. Nicæn. 1. can. 3. i. sacris 45. C. de Episcop. & Cleric. Synodus 6. dist. can. 6. ibi: Quoniam in Apostolicis canonibus dictum est, eorum qui non ducta uxore in clerum promouentur, solos leutores, & cantores posse uxorem ducere, & nos hoc servantes decernimus, ut deinceps nulli penitus Hypodiacono, vel Diacono, vel Presbytero post sui ordinationem contrahere liceat; si autem hoc fuerit ausus facere, deponatur. Et in cap. presbyteris, 27. dist. Concil. Carthag. 3. can. 19. ibi: Placuit ut leutores cum ad annos pubertatis pervenerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. Aurelian. 2. can. 8. ibi: Si quis Diaconus in captivitate redactus uxori fuerit copulatus, reversus ab officio omnino ministerio removendus est. Aurel. 3. can. 7. ibi: Clerici verò qui cum uxores non haberent, benedictione suscepta conjugia crediderint eligenda, qui volentes absque ulla reclamazione in aetate fuerint legitime ordinati, cum ipsi mulieribus quæ acceperint, excommunicatione percillantur. Illiber. can. 33. Neocæsar. can. 1. Arclat. 2. cap. 2. & 3. Carthag. 2. cap. 2. Carthag. 3. cap. 17. Carthag. 5. can. 3. Tolet. 1. cap. 1. Arausic. cap. 22. & 23. Turon. 1. can. 1. Agathense cap. 9. & 10. Gerundense cap. 6. Tolet. 2. cap. 3. Aurelian. 2. cap. 8. Aurelian.